

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általános katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.
Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden kedd, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség: főkat. száza 10.

Kiadóhivatal: DEBRECZENYI GYULA KÖNYVNYOMDÁJA (Iskola-utca 4. sz.)

Hetvenedik születésnap.

A felséges királynak hetven éves örömnapiján hódolhatók: Istentől óvva jó egészségben éljen a király! ezt így kívánja Várva Várta a trónhoz hűséges és Székesfehérvár.

Alba, 18/VIII. 900.

Dr. Schaller.

F. hó 18-án ünnepeljük dicsően uralkodó királyunk I. Ferenc József hetvenedik születésnapját.

Ebben az évben bizonyára még nagyobb ünnep, mint eddig. Hetven esztendő sulya, aggodalma, terhe, sok-sok szenvedése, ezer veszélye nyomja a mi jó, ősz királyunk lelkét-lelkét.

Hosszú, nehéz, mozgalmas életpálya volt az övé. A ki nyomról-nyomra kísér: megérti, hogy miért tartják boldogabbnak a bölcs az egyszerű parasztembert a koronás uralkodóknál. Hetven esztendő viharai után ismét egymagára maradt a mi jó öreg királyunk. Boldog emlékü hitvese s nagy reményeket keltő fia a sirban; leányai férjnél s így messze tőle; menyje már nincsen; — kis unokája sincs a közelében.

Mennyi szeretettel, mennyi ragaszkodással kell lennünk iránta mindnyájunknak, hogy megvigasztalódjék álta-

lunk, a királyáért mindig lelkesedni tudó magyarjai által.

Mi természetesebb tehát ezek után, mint hogy az ő királyi város közönsége általános helyesléssel fogadta a f. hó 13-án tartott tanácsülés határozatát, mely szerint Ferenc József Ó császári és apostoli királyi felségének f. hó 18-án bekövetkező 70-ik születési évfordulója alkalmából annak előestéjén hódolatának és benső örömeinek kifejezése czéljából a város t. közönségét felkéri, hogy azon utczák lakosai, melyeken a m. kir. székesfejérvári V. honvéd-kerület zenekara dísztakarodóval ugyanezen alkalomból elvonul, utczai ablakait kivilágítsák.

Midőn a városi tanács ezen határozatát Leó István főkapitány a közönséggel közli, egyidejűleg felkéri a ligetsori, nádor, sas, Jókai, megyeház és Kossuth utczai, ugy a megyetéri és Vörösmarty-téri azon lakosokat, kiknek ablakai ezen utczákra, illetve terekre nyílnak, hogy azokat a zenés takarodó idejére, vagyis holnap este fél 9 órától fél 10 óráig kivilágítani sziveskedjenek.

Hisszük, tudjuk, meg vagyunk arról győződve, hogy kérelem nélkül is megtörtént volna mindez s ez alkalommal a kérelem inkább az egyöntetűséget, mint a tette való buzdítást czélozza.

fel még hátralevő mondanivalónk is két részre, az új és a régi részlet ismertetésére.

I. Az újabb részlet.

1.) A jobb oldali folyosó.

Mint említettük, hosszú, patkó-alaku folyosó vonul a Confessio körül, melybe jobbról-balról egyes kápolnák nyílnak, s a patkó két ágának folytatása a főhajó kriptáiba torkollik. Hogy megkönyítsük az áttekintést, induljunk ki a Confessiótól, a patkó hajlása közepétől először jobbra, azután balra.

Pompás vasrács zárja el a Confessio kápolnáját, melybe belépve meglehetősen tágas helyiségben találjuk magunkat. A benne ulalkodó félhomály mellett is meglátni aranytől-ezüsttől csillogó, művészi ékítményeit.

A belépésnél két angyalt látni, melyek Erdi kardinális hajdani sírjáról valók. A talajt VIII. Kelemen pápa rakatta ki, két kerek porfiró a régi bazilika főhajójából való. A boltozat aranyozott domborművekkel van borítva, 24 ilyen részint márvány, részint ércmű különféle jeleneteket ábrázol a két főapostol életéből.

Legbecesebb emlék az oltár, melyet II. Kallixtus pápa szentelt föl még 1122-ben, az épen akkor ülésező egyetemes zsinat számtalan püspökének segédletével. Az oltáron szent Péter és Pál igen régi képe van, egy vászónra festve, arany lappal ékítve kristály keretben. Az arczok egészen feketék a régiségtől. Azért tartják olyan nagy tiszteletben az oltárt, mert a lehető leg-

Ráczalmási kudarcz.

Ha a basutók vagy hottentották földjének valamely ambiciózus szülőtte úgy véletlenül a magyar nyelv tanulására adná a fejét, annak a nyelvnek tanulására, mely egykor, régen a Vörösmarty, Arany és Vas Gereben nyelve volt, s kezébe akadna a „sas-utczai Times“ valamelyik száma, bizonynyal boldognak érezné magát; boldoggá tenné, nem a szellemi élvezet, melyhez hosszú fáradsága révén eljutott, hanem a büszke öntudat, mely szívét az összehasonlításnál a saját édes anyanyelvének felismert szépsége felett eltöitene. Sajnáljuk Székesfehérvár betűismerő lakóit, akik egy részének szellemi táplálékát a fenntidézett papirosra nyomott szavak képezik, de végre is, nem tehetünk róla; manapság az ir. a ki erre magában hivatást érez, és mindenki azt olvassa, a mit akar.

Nekünk, az igazat megvallva, nagy meglegedésünkre dolgozik a nagyérdemű ujság(?) s szerény nézetünk szerint Csucs István semmivel sem tudná a ráczalmási polgárokat (ha ugyan van még reá szükség), könnyebben a néppárt táborába gyűjteni, mint a „Székesfehérvári Hírlap“ néhány számának benutatasával. A magyar parasztnban, úgy tudjuk, van

közelebb van szent Péter sírjához, s az apostolfejedelmén kívül egész sor szent fekszik még a Confessio körül, tehát a kápolna alatt is, a mint azt a már említett ásatások bebizonyították. Szent Péter lábainál, arczczal feléje fordulva mint a kör sugarai fekszenek ott tizenegy szent vértanu pápa. 18 hitvalló, pápák és püspökök és számos jámborul kimult egyházi férfi. Régi időben maga a pápa is misézett itt évenként néhányszor.

Ha az oltárt a hívők kegyelele őrzi, van a kápolna előtt mindjárt egy emlék, mely a régiség tudósok osztatlan figyelmét és hámulatát vonja magára. A világhírű Junius Bassus-féle síremlékről van szó.

VIII. Kelemen alatt találták 1595-ben, azon a helyen, a hol most is áll. Az óriási kősr pároszi márványból a római praefektusnak és ötszörös konzulnak, Junius Bassusnak készült, ki a felirat szerint áttért a ker. vallásra.

IVN. BASS. V. C. QVI VIXIT ANNIS XLII. MEN. II. IN IPSA PRAEFECTVRA VRBI NEOFITVS IIT AD DEVM. VIII. KAL. SEPT. EVSEBIO ET YPATIO. COSS.

P. Grisar szerint a mű az akkori legjobb szobrászok egyikének vésője alól került ki. Tíz nagyobb és hat kisebb domborművet jelenít ékíti az elejét, melyek a szalagos díszítményekkel együtt a legapróbb részletekig csudás pontossággal kidolgozva.

A két főjelenet Krisztus Urunkra vonatkozik.

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

A régi szent Péter bazilika és a kripták.

Irta: Minimus.

A kripták középpontja a Confessio, szent Péter sirja. Mint említettük, a szent sirt soha fel nem bontották, helyéből el nem mozdították, hanem a régi bazilikát úgy építették köréje és föléje, hogy épen a közepén maradt. A sirt tulajdonképeni talaja tehát jobban megegyezik a régi templom talajmagasságával. A kik látták már a Confessiót, tudják, hogy mélyen fekszik a sirt, 17 lépcsőn kell lemenni s a sírűregben ott térdel VI. Piusnak Canova készítette hatalmas alakja, mely jókora magassága mellett is korántsem éri el az üreg magasságát.

Szabálytalan pentagon alakjában ölelik körül a szent sirt baldachinjával együtt a kupola pillérei, lenn a folyosó ugyanezen irányban hatalmas félkörű fut meg s mint valamely patkó két szára átolvad a templom főhajójának régi kriptáiba.

S évvel meghatároztuk a kripták fekvését és nagyságát. A négy pillérnek megfelelő négy oltáron kívül lenn még három kápolna van; a félkör alakú folyosó a kápolnákkal adja az ugynevezett új kriptákat, a templom főhajója alatt pedig a régi pápai kriptá terül el. Így oszlik

Mai lapunk 4 oldal.

annyi tisztességérzet, van annyi széperék, hogy ily dolgok láttára és hallatára belátja, hol van a tisztesség, hol az igazság.

A nevezett lapnak a néppárt terjesztése körül szerzett eme kiváló érdemei jutalmául subvenczióképen szívesen felajánljuk arisztokrata kollegájának a „Magyar Szó“-nak ébersége folytán leplezett Rhédey-féle hólapdagyjújtás utján a néppárt céljaira egybegyűlt összeget. Nem foglalkoznánk ép ezen okokból újra a „Székesfehérvári Hírlappal“, ha a ráczalmási eset alkalmából vezércikkhez nagy hazafit nem akarnánk két dologra nézve kioktatni.

Az egyik az, hogy a méreg nemcsak a szépségnek árt, hanem az agyvelőnek is, különösen ott, a hol az különben is gyenge lábón áll már. Ha valaki nem hiszi ezt, olvassa el a „Székesfehérvári Hírlap“-ot. A durvaság mellett meg lehetős foku „gyengeség“ kell ahhoz, hogy valaki „neveletlen tacsó“ névvel tiszteljen meg egy olyan embert, kinek műveltsége fiatal kora daczára is oly magasan áll a czikkirő felett, mint a Csímborasso azon podium felett, melyről a vasárnapi kompánia szölet a ráczalmásiakhoz. Csucs István boldog lehet és büszke, ismervén a koponyát, melyben nyert titulusai megszülettek, de minket méltán ejt aggodalomba az emberi elme e nagyfoku gyöngesége.

Van még valami igen komoly mondani valónk is. A czikkirő a saját fantáziája szerint megalkotott kath. autonómia képzélen már magát, a ráczalmási esetből kifolyólag aposztrofálja az egyházmegye jelenlegi vezetőjét Károly János nagyprépost, káptalani helynök urat.

Eleve is tiltakozunk eme illetlen hang ellen: s azt hisszük, még egy főpásztor nélküli egyházmegyében sem járja az, hogy holmi újságcsinálók egy csomó kazár szatócs érdekében óhajokat

Az első rész földi életéből mutat néhány jelenetet; a mint Jeruzsálembé vonul, szegényen és alázatosan, fenn pedig a mint égi trónján ül dicsőségében; majd a mint Péternek hátrahagyja törvényeit, Pált pedig megbizta a tanítással. Ez utóbbi jelenet jobb oldalán Pilátus ül terhes gondokba merülten, bírói széke előtt a fiatal Megváltó. Látni még Péter efogatását, Izsák áldozatjával összekötöttesben; Dánielt két oroszán és Pált két katona között; az ősszülők büntetését, Jóbot fájdalommal, arezán élénk kifejezése a tulvilágba vetett erős roménységnek.

Jóllehet egyszerűnek a gondolatok, melyek a képben kifejezést találnak, nem hiányzik egy kevés realizmus sem. Például Jób előtt felesége a felső ruhájával eltakarja az orrát, hogy a kellemetlen szag ne boszantsa, a kenyeret meg hosszú páleza végén nyújtja neki. Ádám és Éva teljesen meztelenek, a mitől most idegenkedünk, de hisz nem mostani izlés szerint kell megítélni a művész felfogást. (P. Grisar i. m.)

Junius Bassus sírkövének értékét és érdekességét épen a művészet lényegére vonatkozó az a felfogás adja, hogy az eszmei résznek, a gondolati tartalomnak kell uralkodnia az anyag, a forma fölött. A keresztény művész fősője gyönyörűen oldotta meg e tekintetben feladatát s a kö a hozzáértők előtt valóságos kommentár a régi keresztények forrásához, forrástörténetfűkhöz.

(Folyt. köv.)

nyilvánítanak egy egyházmegye kormányzását illetőleg, azon kazárok érdekében, kik az önségélyzésre szövetkezett ker. kath. magyarokat, „ungarische Betyären“ szóval illetik.

Egyébként ez is gyenge elmére vall, mert Csucs István másutt is Cs. I. lesz és marad sz. Pál példájára, ki, ha jól tudjuk, a mamertini börtön falára a saját vérével írta fel, hogy: „Verbum Dei non est alligatum.“ (Az Isten szavát nem lehet bilincsbe verni.)

A tény az egész dologra nézve pedig a következő:

Csucs István káplán az ő derék princípálisa vezetése és helyeslésevel „keresztény fogyasztási szövetkezetet“ alakított Ráczalmáson. Van-e nagyobb száka a mélyen tisztelt zsidóság szemében, mint egy ilyen szövetkezet, a mely a népet kiszabadítja az ő vérszopó körmei közül, a kik anyagilag és lelkileg tönkretették. Ment, a mit menteni lehet. Természetesen Csucs egyszerre egy iszonyu, egy tühetetlen, izgága hecczkáplán, lázító lett. Ugy volna jó, ha otthon marad és hallgat, vagyis követi azt a dicsőséges elvet, hogy a pap csak a templomban pap — derék és tisztességes ember, a kit szemébe megdicsérnek, háta mögött pedig kigunyolnak. A gyűlölet annyira fokozódott elene, hogy valahányszor estenként a katolikus körből hazamegy, egy csomó embert kell maga mellé vennie, mert ellenségei élete ellen törnek. A nép, a szegény, megvetett, elhagyott nép, a melyet képviselői eddig csak hangzatos jelszavakkal ámitottak, ha lát egy olyan embert, a ki szívvel-lelékkel az ő javéért dolgozik, ragaszkodik hozzája, szereti őt és tűzbe menne érte. Ez természetes és könnyen érthető.

Történt aztán a tavasszal, hogy egy Kossuth-képet küldöttek Ráczalmásra, a község házára, a mely nem ért többet 20 krajczárnál és mégis 7 koronáért akarták a község nyakába varrni. A képviselő testület egyes tagjai felszóltak ellene, hogy vagy legyen Kossuth-kép vagy ne legyen, ha vesznek, vegyennek olyat, mely a község házának díszére válik, vagy ne vegyennek, azért a képért pedig semmiesetre ne adjanak 7 koronát. Nosza belevadult ebbe az ügybe a „Székesfehérvári Hírlap“, a „gazlelkű“ jelzőn kezdte, a skálán fel és alá, nem volt kifejezés, piszkos mocskolódás, a melyet Csucsra ne hányt volna. Aztán kitűnt, hogy a káplán tulajdonképen se tudója, se látója nem volt az egész dolognak, az egész képmegnemvásárlás az ő tudta nélkül történt. Minderről alapos tudomást szereztek a ráczalmásiak.

Most aztán ellentüntetés-képen eljön egy pár függetlenségi párti képviselő, lelepleznek egy Kossuth-képet, a melyet dr. Pajzs ajándékozott a község háznak. Ezek az urak, miután leleplezték a képet, kiállanak az utcára és elkezdenek prédikálni a népnek, szidják a néppártot, mint a bokrot. Beszélnek annak a függetlenségi pártnak a nevében, a mely 32 esztendei működése alatt nem tett mást, csak telt torokkal lármázott, ami-

tott, szitkozódott, de a nép igazi javéért a kis újját se mozdította meg. Szidja és szidta a kormánypartot szakadatlanul, titokban pedig összepakliz vele, egy követ fujnak, egymást támogatják állandóan. Bánffynak, az utálatos rendszernek támogatói voltak mindenkor, támogatói ma is. A képviselőválasztásoknál mindenütt együtt dolgoznak.

Azontul az a párt nyílt ellensége a katolikusoknak, üldöz mindent, a mi pápista. Beszélnek a népről a népnek, mikor pedig arról van szó, hogy a népet az ő kiszípolozói ellen meg kell védelmezni, akkor a zsidók pártjára állanak és meg azt sem akarják megengedni, hogy az bírzadót fizessen. És ez a Kossuth-párt Ráczalmáson is akarta a népet csalni, ámitani. Mi természetesebb tehát, minthogy a nép már előre fel volt ingerelve. Annál is inkább, mert a minap minden házba elküldték a Székesfehérvári Hírlap egy-egy számát, a melynek olvasásakor intelligens ember nevetni tud csak, az egyszerű emberben pedig a vér forr fel. Tehát megabczugolták őket alaposan, nem hagyták szóhoz jutni és éltették a néppártot, a mint az Isten tudniok adta. Ezért vonyt most a Székesfehérvári Hírlap, mintha karók közé szorult volna.

Váljék egészségére!!!

Hanem mi hallottunk egy más vonást ezen alkalomból. T. i., hogy majdnem vérontásra került a dolog. Mi nem tudjuk, mennyiben volt része Csucs káplán urnak abban, hogy a nép tüntetett. De leghelyesebbnek azt tartottuk volna, hogy ha a nép ugy is hallgat rá, mondotta volna neki, hogy senki tájára se menjen az ünneplő kompániának. Dicsérjék a Kossuth-pártot a két egeknek meg a nagy piacznak. A néppárt ne használja soha a Kossuth-párt és kebelbeli társa, a Bánffy-párt kortes-eszközeit. Mi ne tüntessünk hangos szóval, lármázással és szitkozódással senki ellen, legyen a mi fegyverünk a komolyság és higgadttság, a mely eddig tiszteletet szerzett nekünk. — Szított bennünket eddig a Kossuth-párttól fölfelé az utolsó löcslábu zsidófirka szing mindenki. Mi hallgattunk és dolgoztunk a hazáért és a magyar népért. Ezért sokasodtak meg liveink és ezért sokasodtak meg ellenségeink.

ÜJDONSÁGOK.

Nagyboldogasszony napja.

A kath. anyaszentegyház az Isten anyjának legnagyobb ünnepét, Mária mennybemenetelének ünnepét ülte tegnap. A magyarországi kath. egyháznak különösen nagy ünnepe e nap, mióta Szt.-István első szent királyunk e napon ajánlotta országát a magyarok Nagyasszonyának ótalmába. A templomokban felhangzik ezek ajkán a fohász: „Magyarok Nagyasszonya, könyörögj éretünk! s hó ima száll az Úr trónjához szeretett hazánkért. A tegnapi ünnepen a misét Mayer Károly apát-kanonok celebrálta. Evangélium után Károly János káptalani helynök tartotta az ünnepi

predikációt nagy tudással s hatalmas szónerővel. A székesegyházi kórus Seyler „Missa solemnis“-ét adta elő, melynek magánzólamait Rostagni Karola, Hauptmann Anna, Vogel Alajos és Mátrai Ede énekeltek. Betétek: graduálára „Diffusa est“ Serauptól; offertoriumra: „Salve Regina“ Schuberttől, ez utóbbit Rostagni Karola urhölgy énekelte vonós négyes kísérettel.

Délután 4 óraker nagy körmenet ment a fapiacson levő Mária-szoborhoz, ahol Tomann Antal belvárosi káplán tartott igen szép szent beszédet, megemlékezvén a 900 éves keresztény magyarországról s arról a gyászról is, mely főleg egyházmegyénket érte megyés püspökünk halálával.

— **A boldogult főpásztor emléke.** A nagy-névi megyés püspök, Steiner Fülöp dr. elhunyt alkalmából még mindig érkeznak részvétlávirok s koszorúk igen nagy számmal. Ma érkezett meg a többek között *Maryit* főhercegnő elővirágokból készült gyönyörű koszoruja nehéz selem piros-fehér — két-piros szalaggal, melyen e felírás olvasható: Hálám jeléül.

Ez alkalommal megjegyezzük, hogy *Eszterházy* M. Móricz grófot a temetésén *Deák* Lajos uradalmi főtitkár képviselte. Megemlítjük még, hogy a temetési szertartáson testületileg vett részt az „Oltáregyesület“ *Lichtnecker* Antalné urnő vezetésével és a „Jótekönyű Nőegylet“ *Gebhardt* Ignáczné urnő vezetésével. Mindkét egyesület tagjai talpig gyászba öltözve fejezték ki mély fájdalomukat az elhunyt főpásztor halála fölött.

Lörincz Károly, Czirákgy gróf nyug. gazdasági tanácsosa, a sokak által ismert klasszikus költő a következő emléksorokat írta nagy főpásztorunk halála alkalmából:

*Gloriosae memoriae e piis manibus
Dris PHILIPPI STEINER,*

Episcopi Alba-regalensis die 11-a Augusti anno 1900 defuncti.

*Occidit! Ille decus fidei sacrae, columnaque,
Gemma sui generis, spesque, salusque sui,
Flebilis ille bonis multis nunc occidit! Istiunc
Aeternam requiem Ei det Pater Omnipotens.
Carolus Lörincz,
Consiliarius Oeconomicus.*

— **Egyházi kinevezések.** Ő szentsége a pápa dr. *Klauser* György püspöki titkárát és *Schevech* Antal szeminariumi viczerektort pápai kamarássá, *Streit* Ferencz szentszéki jegyzőt pápai káplánná nevezte ki. A jól megérdemelt kitüntetés mindnyájunk örömeire szolgál s szívből üdvözljük a kitüntetett egyházi férfiakat.

— **Személyi hír.** *Huszár* Ágost alispán újabb két heti szabadságra eltávozott városunkból. Távolléte alatt az alispáni teendőket *Szűts* Artur megyei főjegyző bizatott meg.

— **Szent István napi diszebed.** Boldogult megyéspüspökünk, *Steiner* Fülöp dr. Szent István napján diszebeden szokta megvendégelni a megye és város előkelőségét s mindkét törvényhatóság bizottsági testületét. Mint értesülünk, Szent István napján *Fidák* Pál báró főispán adja a diszebedet.

— **Lelkigyakorlatok.** Az egyházmegye papsága f. hó 21-én kezdi meg ez idei lelkigyakorlatait *Tomcsányi* Lajos dr. Jézustársasági atya vezetése mellett a helybeli seminárium-templomban, hogy lélekben megtisztulva és megerősödve folytathassa munkáját az Úr kertjében. A lelki

gyakorlatok az eredeti tervtől eltérőleg nem szombaton, hanem már pénteken este véget érnek. A papság e helyütt is felkérte, hogy ki-ki karinget magával hozni sziveskedjék.

— **A megyei közigazgatási bizottság** f. hó 14-én d. e. 11 óraker tartotta meg rendes havi ülését *Fidák* Pál báró főispán elnökléte mellett. Az árvaszék jelentése szerint július hóban 15000 kor. kölcsön adatott ki. *Hattyúffy* Dezső árvaszéki elnök a lovasberényi árvapénztár ellen kifogást emel, mert sem külön személyzete, sem helyisége, sőt külön pénzszekrénye sincs. Indítványozza, hogy a belügyminister kéresek fel a lovasberényi árvapénztárnak a központba való beolvastására. Az indítvány elfogadtatt. A tisztii ügyész, pénzügyigazgatóság s államépítészeti hivatal jelentései tudomásul vétettek. *Festetics* Bennó gróf kir. tanfelügyelő referációját folytán *Pátka* község kérvénye, mely szerint az iskola-ügyek rendezésére a tankötelesek nagy száma miatt halasztást kér, elutasították. Az érdei tanítóválasztást választási szabálytalanságok miatt a közigazgatási bizottság megsemmisíti. *Koller* Pál interpellációját folytán a kir. tanfelügyelő megvizsgálta a ráczalmási ügyeket s kitünt, hogy az egész egy gyermek tréfája volt. (Tebát ismét hegyek vajadtak s egér született) Tudomásul vétetett. Az ülés d. u. fél 1 óraker ért véget.

— **Névmagyarosítás.** *Kiskoru Krausz* Lajos, Gyula és Mária vezetékneveket belügyministeri engedélylyel „Komor“-ra változtatták.

— **A konflis dig-déce.** Nem tennők szóbeszéd tárgyává, ha nem épen *Reé* István rfőkapitánynyal történt volna meg az alábbi historia: A főkapitány ur ugyanis nejevel együtt kocsikázott a szőlőhegyről befelé *Varga József* 44. számú egyfogatu-bérkocsiján. A gebe a turózs-zsánál megállt, majd midőn a bérkocsis néhány ostorcsapással megbiztatatta, rugdalózni kezdett, összetörte a kocsit s aztán — elfeküdt. A rendőrfőkapitány pedig kiszállott a kocsiból, kiemelte onnan halálra rémült nejét s aztán — szépen haza ballagott gyalog. Az ijedségen kívül egyéb baj nem történt. Természetesen, mindenki azt hiszi, hogy ezek után a főkapitány alaposan megleckéztette a kocsist? Nem! Kifizette a fuvar s a következő alkalomra ismét megrendelte, mer hát senkinek sem akarja kivenni a szájából a kenyeret. Hát csak dédelgesse főkapitány uram a bérkocsisokat, jól teszi, majd találnak azok módot arra, hogy kell a jóssággal visszaélni.

— **A közönség figyelmébe.** *Reé* István rfőkapitány valóban kíméletel kézzel, tapintatosan fog a vadhajtasók nyeléséhez. Most is a helyett, hogy bírsággal állana elő, az alábbi felhívást bocsájtotta ki: Székesfejérvár szab. kir. város Törvényhatósági Bizottsága által 1884. évi június hó 5-én tartott közgyűlés 167—5227. számú határozatával helyben hagyott, s a nm. m. kir. belügyministerium 37677—II. számú rendeletével is megerősített helyhatósági szabályrendelet 9. §-a értelmében az, „*aki templomba, nyilvános étkező helyiségbe, kávéházba, színházba, vagy más nyilvános helyiségbe kutyát visz magával, vagy a vele bement kutyát azonnal el nem távolítja, panasz esetén 4 koronától 20 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettetik.*“ Felhivatnak ennél fogva mindazok, akik nyilvános helyiséget tartanak, hogy ezen hatósági felhívást állandóan kifüggesztve tartsák, azok pedig, a kik a helyiségbe kutyával mennek be, a felhívás pontos betartására figyelmeztessék. Székesfejérvárott, 1900. augusztus hó 14-én. *Rendőrkapitányság.*

— **Kerékpárverseny.** A székesfejérvári kerékpárosok f. hó 14-én este értekezletet tartottak, melyen a Székesfejérvár és Veszprém között Szent István napján tartandó kerékpárverseny díjait állapították meg. A díjak a következők: Egy diszített nagy ezüst érem, 4 kisebb ezüst érem, 3 bronz érem. A versenyzők felbuzdulva a versenyek eddigi sikerein, elhatározták, hogy kerékpár-egyletet alakítsanak s a zádozatosok megállapítása tárgyában már f. hó 18-án este 9 óraker az Otthon kávéház külön helyiségében értekezletet tartanak, melyen az érdeklődők — mint hírlík — igen nagy számmal fognak megjelenni.

— **Rendbontó.** *Korács* Jánosné Zámoly-utca 11. sz. alatti lakosnő a megboldogult főpásztor temetése alkalmával sehogy sem akart engedelmkedni, jogot formálván magának még a rendőrség becsmerlésére is. Ki-kitört a zabolátlan nő a tömegből s a rendőrség rendreutató parancsa ellenére is hepcziáskodni kezdett a Vaimár-féle sarkon a rendőrséggel, sőt midőn igazolásra, nevezetesen nevének bemozdására szólították, azt nemcsak hogy kerekken megtagadta, hanem még szebbnél-szebb nevekkel titulálta a rendőröket. Elvárjuk, hogy a rendőség a törvény kerülhetlen szigorát fogja alkalmazni a rendbontóval szemben.

— **A nőegylet gyűjtése.** A folyó évi május hóban a székesfejérvári jótékony nőegylet által rendezett gyűjtés alkalmával a szegények segélyezésére kegyes adományokat adtak a következők: (Vége.) XI. számú gyűjtőiv: *Aujerszky* Adolfiné, *Grünfeld* Pálné, *Lukács* Antal, *Sieben-vock* báróné, *Schlammadiger* Alajosné 4—4 kor., *Patay* Istvánné, *Pollák* Gusztávné 3—3 kor., *Báró* Jenőné, dr. *Borchert* Jenőné, *Barna* Victor, ifj. *Bürgermeister* Györgyné, *Dietrich* Berta, *Exner* Györgyné, *Embeck* Jánosné, *Fábián* Dezsőné, *Forintos* Gyuláné, *Heigel* Jakabné, *Haber* Lászlóné, *Hampekné*, özv. *Horváth* Lászlóné, ifj. *Jámbor* Zsigmondné, *Kollmann* Istvánné, *Krausz* Róza, *Kégl* Lászlóné, *Kron-hoffer* Terézia, *Lánger* Jánosné, *Laufenauer* Antalné, *Molnár* Elekne, *Máté* Ferencz, *Mocsosny* László, *Makay* Béláné, *Örvény* Istvánné, *Tatay* Istvánné, dr. *Palánszky*né, *Szalka* Jozefin, *Silberberg*né, *Steiner* Béláné, *Schwanner*, *Szász* Teréz, *Udvary* Sándorné, *Vaczer* Lajos, *Vittdorfer* Katalin, *Varga* Karolin, dr. *Vizteleki*, *Weihinger* Sándorné, *Vámos* Gyuláné, 2—2 kor., *Rotterné* 1 kor. 60 fill., *Endresz* 1 kor. 20 fill., *Adlerné*, *Bauer* Francziska, *Boros* Imréné, *Brunkola* Betti, *Csapó* Rozina, *Cseh* Alajosné, *Egy* özvegy, *Embeck*né, *Flaskár* Józsefné, *Fodor* József, *Galambo* István, *Horvát* Sándor, *Havass* Vilma, özv. *Heller* Mórné, *Horvát* Pálné, özv. *Hoffmann* Mórné, *Ilai* Józsefné, *Koller* György, *Kende* Károlyné, *Kovács* Kálmán, *Karady* Lajosné, *Keizer* Alajosné, *Lövinger* Benőné, *Mersich* Lajosné, *Marian* Péter, dr. *Mader* Ferencz Müller Anna, *Malomsoky*, N. N., N. N., *Obermayer*, *Paulusz* Istvan, *Pniczker* Anna, *Pék* Károlyné, *Porász* Vilmosné, *Rosenberg*, *Rein-csek* Ferenczné, *Reinitz* Mihály, *Schaflianserné*, *Schvarcz* Sománé, *Sohár* Béláné, *Tuszkauné*, *Vecsey* Lajosné, *Veczelné*, *Weisz* Adolf, *Weisz* Antalné, *Wittvindsich* Józsefné, *Zenalkó* Istvánné, *Zimmermann* József, 1—1 kor., *Knazoviczky*, *Langmár* István, 80—80 fill., *Ditmár* Károlyné, *Galambo* Károlyné, *Hofmann* Mórné, *Jávorné*, *Kovács* Ignácz, özv. *Rosta* Istvánné, *Stern*, *Singer* József, *Schvarcz* Miksa, *Szabó* Ferenczné, *Weisz* 60—60 fill., *Stermeckzy* 50 fill., özv. *Almássy* Andrásné, *Antal* Antal, *Alovics* Józsefné, *Braun*, *Hlotka* István, *Holzveber* Fülöp, *Kocsi* Antalné, *Keiser*, *Klein* Jánosné, *Melcer* Bernát, *Nagy* József, N. N., N. N., *Neczer*, *Ney* Mórné, *Nekics* Ferenczné, *Nagnyné*, *Peide* Jánosné, *Rosen-berger*, *Rosenfeld*, özv. *Schellerné*, *Weisz* Jakabné, 40—40 fill., N. N., *Reitmann* Ignáczné, *Witten-berg* Maria 30—30 fill., *Balázs* Miklósné, *Deutch* Jánosné, *Demarkóné*, *Dóra* Józsefné, *Engelhart* Józsefné, *Erenthal* Ignácz, *Endl* Károly, *Kot-*

rulai Anna, Kalauzné, Krauz Lajos, Markus Heinrich, Merson Simon, Mirtné, Noficerné, Niksz Józsefné N. N., N. N., Schvarczné, Schweighart Mátvás, öz. Szabadosné, öz. Tóth Istvánné, Varga Ferenczné, Vinter Sebestyén 20—20 fillér. Jóó Ferenczné, Fehérné 12—12 fill. Erenthálné, öz. Halász Józsefné, Komlós Ferencz, Kárle József, Klein Ignác, Lumpe Józsefné, N. N., Mészáros Gyuláné, Szemmel Györgyné, 10—10 fill., Várady Menyhért, Kos Józsefné, Már Gáspárné, Rokken Ferenczné 6—6 fill., összesen 175 kor. 22 fill. A nagylelkű jótévknek nemes tetteikért hálás köszönetét nyilvánítja a jótékony nőegylet választmánya.

— Két, csakis első vagy másodosztályba járó, r. kath. középiskolai tanuló teljes ellátást nyerhet a tanévben. Felügyelet, nevelés és előmenetel garanciáját nyújtva, csakis intelligens szülők gyermekei fogadtnak el. Bővebb felvilágosítás a kiadóhivatalban nyerhető.

— Megvételtre keresek már használt, de jóhangu ezimbalmot. 2705.

Irodalom.

— **A Magyar nemzet története, kapcsolatban a világtörténet főbb eseményeivel.** A katolikus népiskolák felső osztályai számára írta Györfly János. A nemelt. püspöki kar által kiadott tanterv szerint. Budapest. A Szent-István-Társulat kiadása. 1900. 8-rét, 96 lap. Ár 48 fillér. Ezzel a könyvvel, melynek szerzője a fővárosi tanítói kar egyik legderekabb tagja, a Szent-István-Társulat nemcsak a népiskolák tanuló ifjúságának tankönyvet, de a köznépek hasznos olvasmányát is ad a kezébe. Mert ez a történelmi tankönyv népolvasmányának is igen érdekes és becses. Előadása oly világos, nyelvezete olyan könnyű, hogy játszva tanulni meg belőle a történelmet. Midőn tehát a Szent István-társulat legújabb könyvkiadványát a piacra bocsátja, nyugodt lelkiismerettel és önérzettel hívja föl arra az összes tanfériak és az érdekelt közönség figyelmét.

— **Gazdaság- és kertészettan fiuk számára.** (Elemi népiskola V—VI. osztálya.) Irta Mócsy László tanítóképző tanár. Budapest, 1900. 8-adrét, 67 lap. Kiadja a Szent-István-Társulat. Ára kötve 40 fillér. **Gazdaság- és kertészettan leányok számára.** (Elemi népiskola V—VI. osztálya.) Irta Mócsy László tanítóképző tanár. Budapest, 1900. 8-adrét, 44 lap. Ára kötve 32 fillér. E két gazdasági és kertészeti könyvről együttesen szólhatunk, hiszen mindkettő egy cél felé halad, és egy ügyet szolgál. Dicséretére legyen azonban mondva szerzőnek az a finom érzék, melylyel az annyira egy körben mozgó anyagból, finom érzékkel, nagy tudással és pedagógiai figyelemmel válogatta meg azt, a mit a fiúknak tart szükségesnek és azt, a mit a leányok számára mond életbevágónak. Ajánljuk mind a két könyvet a kath. iskolai hatóságok figyelmébe, kérvén őket, hogy azokat már az 1900—1901. tanévre bevezetni sziveskedjenek. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában. Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 18.

KÖZGAZDASÁG.

— **A gyufagyárosok kartellje.** Arról értesülünk, hogy a magyar gyufagyárosok körében az az eszme vetőlt fel, hogy a hazánk gyufaszükségletének egy részét ellátó osztrák gyufagyárosokat kontingentálják. A dolog rációja az volna, hogy e kartell megkötése esetén a magyar gyárosok felmentetnek a belföldi versenytől és felszabaduló üzleti erejüket a kivitel fejlesztésére fordítanák. Ez az eszme majdnem a hazafiatlanságik szerencsétlen. Bérbe adni a magyar terület egy részét az osztráknak azért a halvány reményért, hogy külföldön jobban üt be a spekuláció, ez nem ésszerű üzlet okoskodás.

Verjük ki először hazánk területéről az idegent, mielőtt távolba kalandozunk.

Utazás az egyházi zene körül.

Irta **Teresia.**
(Folytatás.)

Azonban a számos Schiedermayer, Diabelli, Richter, Lakner, Heidenreich, Kempter stb. stb. „minorum dii gentium“ vesperásai s litániáiról ugyanaz áll, a mit már fentebb a misékről szólva említettem, hozzátéve még azt, hogy ezekben sem művészet, sem egyházi szellem abszolúte nincs egy csepp sem, hanem oly szemtelen gyártmányok, sokszor oly frivol, oly kicsapongó témákkal a szent textus fölött — ha bennük témákról egyáltalán szó lehet, — hogy a legjobban úgy kvalifikálhatná őket az ember, ha azt mondja: *hogy azok guny és gyalázat egyházi zenékre s mindenre a mit az újatos, liturgikus istentiszteletünk magusra tartó sziv vecsernyének, vagy litániának nevez.*

Ugyanily állapotokat tapasztaltam hazánk akárhány, de akárhány más nagyobb városaiban, hol akár rendes fizetett, akár dilettánsokból, műkedvelőkből álló énekkar tart ének és zene-előadásokat a templomokban. Nemesak egyszer, de akárhányszor történt meg velem, hogy megbotránkozva a látottak és hallottakon, ott hagytam az istentiszteletet.

Nem hallgathatom el azt sem, hogy hazánkban főleg a német városok és falvak azok, hol istentisztelet alatt, t. i. nagymise, vecsernyék és litániák alatt az ember a legneveségesebb, a legbotránnyosabb dolgokat tapasztalhatja az egyházi zenét illetőleg. Az a láрма, az a fűlsüketitő zene-bona, azok a furesábbnál is furesább szerzemények, az a szinte szánalmat gerjesztő erőlködés s napszámvégés hosszabb rövidebb kiadásban, mit akárhány ilyen német helyen hallottam, az a hihetetlenül határos. Sokszor, ha nem lett volna oly szerföltött komikus és neveléses, hát hangosan felszokoghattam volna a miatti rémületemben és bánatomban, hogy ilyestéle a szent helyen, a szentmise alatt történik még pedig — a kinek füle van a hallásra, hallja meg! — *hogy az ünneplésséget, a nép épülését, az istentisztelet fényét elmozdítsák!*

Hogy milyen „Tantum ergo-kat“ hallottam és lehet hallani ma is fő és más kevésbé tekintélyesebb templomainkban, mondom ma is, midőn már tíz évi egyházi reform törekvésekre tekinthetünk vissza, azt legjobban csak azzal tudnám illusztrálni, ha Suppé-nak állítólag egyes országokban, ugy Magyarországon is hallott némely „Tantum ergo“-ra szerzett zenei parodiját idézhethetném teljes terjedelmében, a melyben minden „Tantum ergo“ után „refrain“ képen ezeket éneklí: *„És a békétűrő menny ezt is hallja kegyesen!“*

Említém már, hogy legalább tíz éves egyházzenei reform-mozgalomra tekinthetünk vissza. E visszapillantás pedig miről győz meg? Hol voltak a német katolikusok tíz év elteltével az egyházi zeneriform érdekében történt zászlóbontás után, jóllehet, ott nem volt uttörő, nem volt még utmutató, irányt adó, működésével követendő példát nyújtó egylet, mint a milyent mi birunk a nagy Czeczilia egyletben, mely annak idejében Magyarországot is belevette czimébe.

Dr. Witt még reformatori fellépése előtt 5—7 évvel 1859- és 1860-ban az egyházi zenére vonatkozó munkásságának legelső terméke, ily czimű „augsburgi Postzeitung“-ban megjelent hosszabb cikkében: „Ein Wort über Kirchen-

musik“ a következőket mondja: „Lelkesedem. Ett. Eybler- a két Haydn- Beethoven-, Hahn-Schnabl- Weber- Tomaschek- Mozartért stb. Ezek műveinek tanulmányozásával esztendőkon keresztül komolyan foglalkoztam; de érdemesek is komoly, beható tanulmányozásra. Talán senkinek sem esik oly nehezére annyi nagyszerű, annyi pompát, annyi szépet számúzni a templomból, mint nekem s talán senki sem szegült annyira ellene az ily fajta „fanatizmusnak és vak elhajgálási rendszernek“, milyenem akkor én is tartottam még és ma is tartják azt a jogos eljárást. S mégis, ki részlelhajlás és előítélet nélkül elfogadja, mit az anyaszentegyház ohajt s akar, ki igazán buzgó tanulmányozásra adja magát és felhagy a régiék ellen táplált ellenszenvével, az belátja, meggyőződik róla, hogy „ki kell őket számúzni a templomból.“

Midőn tehát Witt komoly tanulmányozás után meggyőződött arról, hogy a fenemlített mesterek művei elleneknek az egyház akaratával és szellemével, bármily nehezére is esett művész lelkének, de szakított velük és minden további elnézés nélkül fellépett ellenük.

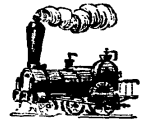
Nálunk ezt a székesegyházak legtöbbjében még nem teszik. Vagy nem ismerik még nagy tévedésüket, ami nagy szegénységi bizonyítvány, vagy pedig nem akarják beismerni és abbahagyni téves eljárásukat, a mi még szánandóbb, mert tusakodás az anyaszentegyház határozottan kimondott és körülírt, lelkiismeretben kötelező akarata ellen.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

— **K. A. Székely-udvarhely.** A lapok pontosan expedálva lettek kiadóhivatalunkból, s csak sajnálattal vettük tudomásul, hogy nem érkeztek rendeltetési helyükre. A négy utolsó példányt most együttesen expedáltattuk, s ha meg nem érkeznek, a postaigazgatóság útján keressünk orvoslást.

Felölő szerkesztő: Chay Antal.

Uj

Vasuti menetrend.

— 1900. május 1. —

Budapest	Székesfejérvár	N.Kanizsa
ind.	érk.	ind. érk.
Szem. v. 6.50 reg.	9.01 d. e.	9.26 d. e. 1.40 d. u.
Gyors v. 8.00 reg.	9.16 d. e.	9.21 d. e. 11.57 d. e.
Szem. v. 1.30 d. u.	3.35 d. u.	3.45 d. u. 8.05 este.
Szem. v. 4.25 d. u.	6.22 este.	6.32 este. 8.40 est*)
Gyors v. 8.00 este.	9.17 este.	9.22 este. 12.07 éjjel
Szem. v. 9.25 este.	11.33 este.	11.43 este. 3.52 éjjel

*) Csak július 1-től közl. Boglárig.

Nagy-Kanizsa	Székesfejérvár	Budapest
ind.	érk.	ind. érk.
Szem. v. 12.15 éjjel	4.16 reg.	4.24 reg. 6.32 reg.
Gyors v. 5.47 reg.	8.27 reg.	8.35 reg. 9.53 reg.
Szem. v. 5.05 reg.	6.59 r.**)	7.05 reg. 8.58 reg.
Szem. v. 9.30 d. e.	2.03 d. u.	2.35 d. u. 4.42 d. u.
Szem. v. 2.00 d. u.	6.13 d. u.	6.23 este 8.33 este
Gyors v. 5.08 este	7.48 este	7.58 este 9.20 este

**) Junius 1-től szept. 15-ig vasár- és ünnepnap közlekedik.